

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у алату, на по године 10 фран., у влату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упућеницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручице, г. Петру Ражадановићу, к. п. агенту у Котор. Доноси се поштом уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку рјеч ми на број од пет црнор. по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Њезино Императорско Височанство Велика Књагиња Милица Николајевна стигла је на Цетиње у суботу вечер. Његово Краљевско Височанство Књага Данило са својом свитом дочекао је Своју Узвишену Сестру на Његушима. Грађанство цетињско свом главном улицом одушевљено је поздрављало Њезино Императорско Височанство, а пред Двором дочекао Његово Краљевско Височанство Господар са државним великодостојницима. Послије вечере Њ. Кр. В. Господар отпратио је Своју Узвишену Кћер у Двор Престолонаследника, у ком је и становала. У поведјелник је Њ. И. В. Велика Књагиња са Њ. Кр. В. Господаром посетила манастир, у уторник новосаграђену царско-руску лекацију, Институт Царице Марије, дјевојачку радничку школу и основну школу и бовицу, а у сриједу војени стан, где је свакога војника новцем обдарила. Синоћ је био велики савре у Двору, на који су били позвани: дипломатски кор, државни великодостојници, кор официјерски и виши чиновници. Јутрос је Њезино Им. Височанство Велика Књагиња са својом свитом отпутовала у Крим. Цвјела Књажевска Фамилија испратила је из Двора Њезино Императорско Височанство, где је био дарљив сроднички растањак, а Њ. Кр. В. Господар са Својом свитом отпратио је Своју Узвишену Кћер до границе. Г. Лермонтов, царско-руски отправник послова и г. М. Поповаћ, адјутант Њ. Кр. В. Господара, пратиће Њ. И. Височанство до Котора. Грађанство је свом главном улицом поздрављало Високу Путницу срећожелјним усклицима.

— Г. Лермонтов, царски-руски отправник послова, повратио се ономадне из иностранства.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 27 септембра.

Шипчанске свечаности прошле су, и петроградско „Н. Време“ овако о њима пише: „Све мисли биле су побожно управљене на велику незаборавну прошлост, на још не видјену у историји жртву љубави, коју је навад двадесетпет година правио руски народ. Ипак отуда не слједи, да су шипчанске свечаности имале значај само као успомена минулих дана. Њихов значај је и садашњост такође огромна. Сад се може сасвим одлучно рећи, да је општи резултат шипчанских дана коначно утврђење братских руско-бугарских веза. Свето дјело, извршено навад двадесетпет година, сада је проучено и прочувствано с молитвом на устима, очишћено од страсти и утврђено за будућност... Једном ријечи, посљедње сјенке мрачне Стамбуловштине рашћеране су вајничким напором ума и срдаца

цјелог бугарског народа. С наше стране високи посланик Царев свечано је потврдио, да су жртве, које је Русија принијела, донијеле благодатне плодове, и да се Цар радује успјесима Бугарске на путу самосталног развјатка. Ове ријечи Великога Књага од огромне су цијене за младу Књажевину. Прво, оне су израв коначног заборава жалосних неспоразума блиске прошлости, а друго, установљају јасно и непоколебиво руско гледиште према бугарској ствари: Русија не жали своје жртве, када види, да Бугарска развија правилно и испјешно свој самостални државни живот. Из овог мудрог напретка Бугари морају поцрпнут надахнуће за ријешење правих и једино благотворних задатака утврђења своје још младе државе, не заносећи се лакоислано и прије времена опасним политичким подухватима. И тако шипчанске свечаности имале су у опште овбиљни карактер, који потпуно одговара данашњем у највећем степену овбиљном положају балканских држава. Чега није било на Шипци, то је звучне муњке будућности. И томе се треба радовати већ и с тога, што се будућност на Балкану мора изравити у овбиљном словеском раду, а не у громним ријечима.“

О односима између Италије и Аустро-Угарске „М. Алг. Цјтунг“ доноси из Рима врло карактеристичан извјештај. Пралазећи мукон и такве „бједне“ ствари, као што су на прилику тужбе, што аустро-угарско посланство у Риму није извјесило ваставу на 20 септембра, када Италија слави улазак своје војске у Рим, ту се овако наставља: „Али има овбиљних разлика, које су посљедњих дана опет изашле на површину: Иредентизам, Арбанија и вишка клаузула. Иредентистичка и њој пријатељска штампа на жалост не удржаје се ни пред особом и самог Монарха, када има да служи пропаганду против Аустро-угарске и старе ране да вријећа. На дан уласка италијанске војске у Рим, 20 септембра, римска иредента, поводом освећења једне друштвене ваставе у историјском друштву, управила је Краљу поклонствени телеграм. Виктор Емануил није сам одговорио, него је министар Краљевске Куће овластио римског префекта, да пресједнику оног друштва преко једног свог чиновника усмено изрази захвалност Краљу. И одма за тим се читало у антаустројским листовима, да је Краљ учинио управо дјело Италијанства тим одговором, по свој прилици да изрази своје негодовање због тога што аустројско посланство није извјесило ваставу на 20 септембра. Што се тиче Арбаније, то с једне стране прилике у Матровици, а с друге разни новински чланци, захтјевају да се ствар испита. Чуло се колико о грозничавом дјеловању Аустројске толико о њаном нераду у Арбанији. То је сада дало повода римској влади да у официјаној „Трибуни“ опет своје погледе објелодани. Један аустројски државник изравио се једном новинару да Аустроја не би имала допустити никакво угњевдавање у Арбанији. На то г. Принети одговара, да је то са стране Аустројске сасвим умјесно, али да ни Италија

аустројско угњевдавање не може трпјети: тајна доброг политичког споразума лежи у обостраним политичким ресервама! О вишкој клаузули још се није с Аустројом споразум постигао, и отуда не оскудјева грких опазака. Али ако се с италијанске стране није могло доћи до споразума о вишкој клаузули независно од осталог трговинског уговора, не би се имало замијерати ни Аустро-угарској, што она своје интересе проучава у оквиру укупног уговора. И ту је дакле несмисао говорити о аловолји са аустро-угарске стране.“ Тај се извјештај у минхенском листу завршује, да се тек отуда види колика је неопходност тројног савеза, јер када не би постојао, да би се ова досађивања морала изродити у отворене распре.

ЊЕМЦИ И МАЂАРИ.

У Угарској почели су државни органи обраћати пажњу на дјеловање пангерманске пропаганде. То је немачку штампу заболело. „Фосише Цјтунг“, један од најугледнијих немачких листова, под насловом „Опомена Угарској“, у уводном чланку пише: „Већ одавна морала је непријатељска хајка мађарског шовинизма против Њемаца дубоки гњев изазвати. Мјера интолеранције, неправде и мржње, што тамо влада, далеко прелазиле границе, у којима једна влада може оставити слободно поље народним тежњама, а да се не боји да ће тим довести у овбиљну опасност битне интересе. Мора изазвати чуђење, што је угарска влада тако благо поступала према мађарском изазивању. Ово владино држање могло је довести до озбиљног закључка, да влада хоће да буде на страни шовиниста. Али су сви разборити разлози били противу вјеројатности такве намјере. До садашње државне угарске владе могло се сматрати као неодлучност и слабост достојна сажалења. Непријатељства против угарских Њемаца проналазила су из неодговорног шовинизма, чије слуге нечувеном ревнишћу послужаху по свој земљи. Истина било је и владин мјера у истом правцу: доста је споменути закон о мјесним именима Алп и то се могло сматрати као слабост, и ако сасвим достојна сажалења. То досадање чуђење морало се претворити у озбиљну брзгу, када посљедње доба донесе цпо ред случајева, по којима се мора судити, да владини органи, њезни судови, њезине варшке управе, хотимиче служе непријатељима Њемаца. Ко прегледа број, начин и ток претких парница, који су у посљедње доба поведени против немачких листова, тај и уз најбољу вољу не може да се не увјери, да се ту није служило правници, него само мађарском шовинизму против Њемаца. Било би много захтјевати, да се чинимо као да вјерујемо, да су се сегодњински и темшварски судци бојали, да ће довести у опасност јавне интересе они чланци и оне пјесме, чије су писце они у тамници послали. Било би много захтјевати од стрпљења, кад би се још захтјевало повјерења у правцу угарских судова, који по три процеса намећу једном листу, и сва три га осуђују, док се у мађарским листовима против Њемаца тако бијесни, а да се ни привидно прогледних не поступа... Не може ништа да забашури: угарски судови су право понизили, да послуже протужемацкој странци, полицијски управник темшварски погавно је правно, у служби мађарског шовинизма, а да сад не буде позван на одговорност. Њемци су у Угарској у непзјерном забубењу. Из писама, што одонуд долазе, као да очајање душе Ми блемо Угарској рђаву услугу учинили, кад јој не би рекли, да ће гласачем угарског Њемства отуђити и најбоље пријатеље, у које се ми одавна бројимо, и да ће дотле довести, да одреку наклоност своју народу, који су искрено љубили због његових многих извршних својстава, али прије свега због његовог слободњачког осјећања. Мађарство намећу сјеверног и јужног Словенства нема бољег пријатеља и савезника од Њемства, ако га хоће, чега себе лишава, када Њемце у својој земљи доводи до очајања и убија

симпатије немачког народа. Баш у једној земљи као у Угарској, где јавно мњење тако важну улогу игра, требало би се чувати од врпјењања јавног мњења у савезној Њемачкој“.

Иза „Фосише“ долазе други листови из Њемачке царевине. „Тегл Рундшау“, орган Евангеличког Савеза, вели да Мађари морају допустити право немачком народу, да братски осјећа према угарским Њемцима. „Влада до сада није дала знаке свог негодовања према незаконитом поступку својих органа. Дакле се мора узети, да се она с њима слаже. Тим она чини своје немачке поданике грађанима друге класе. Мађари би морали у свом сопственом интересу дружитије радити.“

У истом смислу и истом тону пишу и високоофицијозне „Берл. Н. Нахрихтен“, надастављајући: „Што се у спољној политици нампшља, не би требало сасвим унутрашњој забравности“....

Толико из кроничарске дужности, јер је ова појава сасвим нова, према анама, како Њемци бде са свом својом огромном силом и моралном и материјалном над судбином својих савезника ма гдје они живјели.

Књижевност, умјетност и проsvјета.

(Руска опомен-црква на подножју Балкана.) О јубилејним свечаностима у Бугарској била је освешћена величанствена црква у име Рождества Христова са два побочна олтара Св. Николе и Св. Александра Невског, за вјечну успомену прослављених бораца, погинулих у руско-турском рату г. 1877—1878. Црква је ограђена приловима свега руског народа у старо-руској стилу, са пет кубета, позлаћеним кровом. Висина храма са главном кубом је 46 метара, а звоник 52½ метра. У звоничу је 12 звона, од којих највеће тежи 13,370 килограма. Унутрашњост је храма врло раскошна. Икона има 83, радња и прилог светогорског манастира св. Пантелије. На великим мраморним плочама, узиданим у зидовима цркве, изрезана су имена свију генерала и официра, који су пали у овом рату; а изгинули војници обиљежени су само бројевима. Таквих плоча има 34, од којих су 18 изнутра а 16 одвора цркве. Цјелокупни трошкови око цркве износе 360,000 рубаља. Најприје је мјесто за грађење цркве било изабрано на вису св. Николе, али се од тога одустало с тога, што је тај крај скоро у пустињи, па је било ријешено да се црква гради близу Шенинова, на догледу Шипке, на друму, који води од Казанлука у Трново. Близу цркве ограђена је семинарија за 80 питомца, околу које је потрошено 57,000 рубаља. Осим тога ограђена је кућа за свештенство, бонипа са 12 постеља, кућа за учитеље и послугу, бања и коњушница. Вода је доведена испод вуса Св. Николе. Сав трошак износи 763,949 рубаља. Овај знаменити споменик руског самопожртвовања за ослобођење Бугарске подигнут је иницијативом Олге Николајевне Скобелове, матере великог руског хероја у истом рату, и грофа Н. П. Игњатијева. Радња се била отпочела г. 1885, али румелијски преврат па догађаји, који су слједили, прекидоше је сасвим 1887. И тек г. 1896 радња се опет наставила.

(Емил Зола.) Телеграф нам је већ јавио, како је овај чувени француски романо-писац једно јутро освануо мртв од асфикције у својеј стани. Он се родио у Паризу г. 1840. Отац му Франческо Зола био је инжињер, човек образован из млетачке породице а матери по рођењу Гркиња из Крфа. Тако се Емил Зола могао поносити да у њему тече италијанска, грчка и француска крв. Отац му је убрао умрм и кашње је ова породица танко живјела. Ипак се Емил школовао у лицеју Сен Луја, али није могао издржати испит бакалавра, шчега је много патио. Испочетка је служио као писар за 60 франака на мјесец, па затим је добио у једној књижарници мјесто са 100 франака. Тада је почео поћу озбиљно учити. Г. 1866. остави ту службу и поче радити на једном листу. Ту није обратио пажњу на себе, него јединим романом, који је критика прогласила неморалним. За тим је писао романе све више и више и заузео је прво мјесто међу јевропским писцима, као зачетник натурализма у књижевно-

ети. О њему се много писало. Од карактеристика његовог књижевничког талента држи се понајбољом она Ги де Мопасана, који га је прогласио револуционаром у књижевности. Ко живо схваћа и ватрено тежи за новим, и ко располаже радним умним силама, тај је хоћеш-нећеш револуционер. Ево његове теорије. Ми немамо другога обрасца мимо живота, јер ми не можемо ништа друго схватити осим тога, што је доступно нашим осећањима. Зато, представљајући живот друкчије него ли је, значи стварати рђаво дјело, јер оно мора бити погрешно. Још је Хорат казао, да ми никаком силом уображана не можемо себи представити кога с главом лијеше жене; то би била наказа. Отуда слиједи, да фантастичка књижевност производи само наказе. За то само истина може стварати умјетне производе. Не треба фантазирати него сматрати и описивати потанко то што видимо. Тако Зола мисли. Али безусловна апсолутна истина не постоји. Сваки је себи представља кроз призму свог темперамента. Треба још опазити, да је Зола, проповиједајући права опажене истине, сам живо удаљен од друштва, не остављајући своју усамљеност и непознавајући свијет. Па како он пише? Посредин до стварањем вијести он ствара карактере и пише романе. Ипак су његова дјела дивна, са особинама епских производа. Што се тиче укора његових противника односно његовог стила, Ги де Мопасан вели, да језик мора бити прст и јасан. Емил Зола говори већини а не самим утачанним критичарима. Он је писао јасно, лијепо звучним стилем, и толико је доста. Ипак пише таког светског гласа, чија су дјела преведена на све језике, француска академија није хтјела међу својим бесмртницима, и то с његовог одвратног натурализма. Али у посљедњем његовом роману „Труд“ — вели „Н. Врења“ — живо је изражена дубока вјера у боље идеале човјечанске и у правду овог великог пишеца-реалисте опажа се поврат к идеализму. Зола је вада стојао далеко од политике, али се у посљедње доба умјешао у алогласну Драјфусову аферу, као заштитник Драјфусов. Но и у тој заблуди — „Н. Врења“ пише — било је много хуманости и истраживања истине. И то је заносило и оне, који нијесу дијелили његове погледе, и то га је чинило вођом не само странке него и читавог правца, јер је истраживање истине било вада драго човјечијем срцу.

(Муслимани у Црној Гори.) Свршетак.

VI. Вакуфи. Још од пакта Азрет Ибраима (Аврама) од којих Муслимани по „Милету“ воде поријекло, и данас стоје његови Вакуфи кроз Арабију, од којих се издржавају разне задужбине. Ђе год су се Муслимани настанили, туда су и своје Вакуфе установили и по томе и у нашу домовину Црну Гору има разних Вакуфа који стоје под управом црногорског Муфтије.

Вакуфе можемо дијелити на двије главне такве: опште и особне. У опште спадају: Вакуфи од вода, путова, мостова, сахат куда и т. д., којим се могу служити и користовати не само Муслимани но и други без разлике вјере и мјеста. Од оваквијех Вакуфа у Бару има величанствени водовод — Авернића задужбина, којим до-

лази у варош вода од 2000 мет. даљине¹⁾. Ова Вакуф има данас својих 800 корпјена маслина и око 50.000 гроша.

Општи Вакуфи могу имати сви једнога прокуратора, као што је и код нас у Бар, који су обвезни вакуфска добра нагледивати и све у своје реду држати, и све што је завјештаоц одредио био, прокуратор мора га испуњавати, иначе, за све неуредности он је одговоран. Рачуне од свијех тих Вакуфа мора посебно у реду држати и сваке године првог марта те рачуне муслиманској комисији поднијети у којој ће присуствовати и један државни чиновник. Пошто комисија прегледа и за умјесно нађе и потпише рачуне, и кадија их потврди и о свему Муфтију извјести. Ако рачуни не буду у реду и проузрокују дангубу, наднице те мора прокуратор платити, (који узима од прихода вакуфских јех 10%), а Вакаф ништа. Друге обичајне трошкове за државну дацију и за израдити маслина и друго, плаћа Вакаф, за који трошак прокуратор мора имати чиста увјерења.

Прокуратор бирају Муслимани међусобно, који треба да је писмен, способан и сигуран за тај посао. Вакуфски новци који се издају на обичну добит морају бити осигурани тро-дуплом залогом.

У особне Вакуфе спадају она добра од којих приходи иду за плату цамијских имама, муезина, за горење кандила, хоћи за учење дјеце од мејтепа, за поправки цамије и т. д. Такође има и нована завјештаних у Вакуф, од којих добит иде — по одредби завјештаоца — за горење сврхе.

Свака цамија има своје прокураторе. Они пак који примају приходе од Вакуфа морају испуњавати све оно за чем су та имања завјештана и у исто вријеме морају та имања о свом трошку израђивати и државну дацију плаћати. Оне цамије које имају особне Вакуфе, такве нијесу дужне друге помоћи, без ако што имају заједничко, онда разумије се приходе и дијеле. Ако се каква цамија срупи или изгори, или се поквари тако да се не може у њој клањати, онда, ако Вакаф достигне цамије није у стању да се та цамија поправи или ценова огради, сви Вакуфи каквијех цамија припадају најближој и најсиромашнијој цамији или се дијеле на неколико њих по увиђању комисије.

Необоримо правило важи по Шериату: Како буде завјештаоц одредио; та његова одредба мора се на тај начин и испунити, а никако друкчије или на друге сврхе.

Цамијски прокуратори обвезни су сваке године поднијети рачуне цемату дотичне махале а шериатска управа може у свако вријеме контролу учинити, и ако нађе какву злоупотребу, преко дотичног суда узети га на одговорност и у спораумјену махалана другога поставити.

У особне Вакуфе спадају и „Мевлуди Мухамеди-ем-родно“, прокуратори тих, за душу завјештаоца морају од прихода Мевлуд учити и прописано испунити; пре-

¹⁾ Пошто та вода долази у земљу бунте, које су војници покарале, са одобрењем Шериатске управе и са заузвјашањем упр. Приморског Нахије, ријешило се да се иста доведе у годено цјеви, у којој сврху управа Државних Грађевина учинила је рачун од тих цјеви и по рачуну из Трета, цео материјал коштаће око 4500 крува са вавлом до Пристава. X. K.

вали су се чим су могли, ипак су вебли. Особито је шкодно сјеверни вјетар, који ту влада девет дана од десет. Уз то требало је војници подржавати по дан и ноћ топку аванпостну службу.

Прва непријатељска колона појавила се 6 августа. Тај дан је пришло к Орловима још три чете. Други дан главна турска војска била је 8 врата далеко од Шипке, а ноћу се било потерало једно мало невелико одјељење до близу наше линије, али га је срела натрач из пушака, и морало се повратити. Јутром 8 августа Сулејманова војска почела је оперирати и заузеле је село Шипку. Касно у вечер ступа је к својима и трећи батаљон Орлова.

У 7 ура јутра, 9 августа, појавила се против нашег лијевог крила непријатељска војска, и с њом је био официр у првом пилгеском мундиру, који је снимио с једног виса наше позиције. Турци су се стали приближавати, па под живом ватром наших топова почеше подизати шанца. У 10 ура су на њему била већ четиритопа. Међутим се непријатељ покренуо против фронта, и да обље десно крило. Први нападаји на фронт били су одбијени. У то припадје у помоћ Брјански пук, што је имало најбољег моралног утиска на браниоце Шипке. Непријатељ се није ограничавао на нападаје против виса Св. Николе, него је на свему фронту подржавао топовску паљбу. Није било мјеста, па које није снага ватра па турских топова. Браниоци Шипке већ су били уморни, гладни и жедни. На позицији није било ни кањеве воде. Требао је славити у једну дубоку долину на поток, који су чували Черкези турски и стријељали на свакога војника, који му се приближавао.

У само подне опет се кренуше огромни густе турски редови против виса Св.

ко трошка ако им што остане њихово је. Кадији спада у дужност да води општи надзор у његовом кадилуку на овакве задужбине; јер завјештаоци највише ради севаба и да бише овјекочељиди имена, своја су добра у Вакуф уписали. Има и таквога завјештаоца који жели да његово имање вјечно по његовој смрти остане, те за то упише пмање у Вакуф, а прокуратором наменује онога који он мисли и послје његове смрти све његово завјештано имање припада томе прокуратору, који, разумије се, мора да испуњава вјечно оно што је завјештаоц означио, па ма колика та његова опорука мала била; цео остатак прихода остаје њему.

Имања — која су била у Вакуф, још за живота њихових власника заведена, не смјије се продати ни на један начин; прокуратору тијех ма коме и колико били дужни, ни они ни суд не смје таква имања продати ни заложити. За то има родитеља који бојећи се да ће им бјела по њиховој смрти без ништа остати, завјештавају имање у Вакуф под прокураторством њихове бјече, како би им не само њима но и њиховом потомству — то имање вада стајало. А она имања која су се купила са приходом од старијех Вакуфа, ако буде до потребе Шериат дозвољава за потребу истијех Вакуфа продати их. Без потребе, али према околностима кад би се увиђело за разлог какво Вакафско добро коме продати, па тијем новцима опет друго купити, или кад би се увиђело за умјесно да се учини каква промјена с ким, — у оба случаја треба: вакуфско имање дводупло учинити.

Онај који хоће да имање у Вакуф завјешта, треба пред кадијом јавно и у присуству сведока и прокуратора да изјави своју жељу. Он може до своје смрти и сам бити прокуратор а по смрти постаје онај кога је он одредио.

Вакуфнамаме пише кадија, у којој треба тачно да каже: за какву задужбину и на који начин завјештано имање, кога је прокуратору наименовао; ако своју бјечу, је ли и женску или не, хоће ли то прокуратору прећи с кољена на кољено. Ако нестане мушке лозе хоће ли онда бјечујачка лоза постати; а ако и оне нестане ко ће их онда замијенити и т. д. Такође треба да тачно каже које и какво је имање завјештао и која мјеста са означеним границама.

Све карте које кадија пише и потврђује, треба у тим да се по арапском календару са словима а по грчком цифрама датум запише.

VII. Кадије. У Књажевину Црној Гори имамо три кадије: овије, у Подгорици и у Улцињу. Њих именује Муфтија а Владац преко Министарства Просвјете потврђује. Кадије суде у шериатске мехџеме; при потреби могу имати на распосежење по једног судског пандура. Сва шериатска ријешења која ако се по потреби поднесу Књ. судовима на извршење, по највишем одобрењу Њ. Кр. Висоцанства Књаза и Његове Високе Владе, они су дужни да испуне таква ријешења. Ако давајуће не пристану на осуду кадије, могу апелирати најприје код Муфтије, а од овога до Шајкул Ислама. За какво шериатско ријешење кадија може учинити питање код Муфтије, а овај може и од

Николе Наши војници нијесу преставали стријељати, и задњи замеу глава првих. Турци испод укрштене ватре пењали су се уз брдо к нашим шанчевима изванредном енергијом и упорством. Ипак је овај јуриш био одбијен, па је настао мали одмор, док се турска војска замијенила свјежим силама. Само наши браниоци преста нијесу имали памјене. Убрао ето другог јуриша. Поједини буљаци турски долазили су до наших шанчева. Наши рањеници, који су оставали наниже, били су мртвачени најгрозније. Али најпослије и овај јуриш био је одбијен страшином ватром наше артиљерије и прешадије. Турски губитци били су огромни. Иза ова два јуриша слиједила су још два свјежим силама. Наши су се морали борити гладни и изнурени. У 3 уре Турци опет јуришају. Наши отворилише силну ватру на топова и пушака. Артиљеријски метци обарали су на стотине жртава... и пели најжешћи јуриш био је одбијен. Губитци су турски били опет огромни, али и наши. А главно је, што је наша муниција већ била преполовљена.

То јуришање ипак није престало до ноћи. И у 9 ура на мјесечини Турци су покушали посљедњи јуриш на лијево крило и на фронт, али опет узалуд, и о великим губитком Наступила је ноћ, али наши војници нијесу могли ни одахнути. Препуцавало се са Черкезима и башибузуцима. Осим тога требало је поправљати шанчеве и подизати нове.

— Не може се схватити — говорили су наши официри — за што Сулејман није обимао наше положаје; одиста Шипка данас мјаше бити у његовим рукама.

— Што непријатељ није учинио први дан може други и трећи...

Мешката у Цариград. За оваква питања док стигне одговор, ни за какве посљедице они нијесу одговорни.

Кадијама спада у дужност да праведно и непристрасно осуде све давије, које се буду односиле на Шериат односно имања од мираза и диобе истога, и за друге и т. д. Пред Шериатом свакије право једнако је: не само без разлике вјере, но макар и атеист био; не смје му се право мимовити. И ако Шериат овако одређује, па жалост и у данашњем времену има фанатика који пишу против Курана и вичу на Шериат, дотим као што се у преводу тих вијести може, ни један ни други не кажу онако, како ти несвјесни пиоци агонетају. Јер да је Куран и Шериат овако како они у листо-падном мјесецу сицијевају, не би кроз 1300 година Муслиманство на 300 и више милиона порасло и сваки даном све више се множило, и то у образоване државе — без мисионера и пара — против које религије установили су се и крсташки ратови и свака фанатичка хука бука да је утру, у коју се сврху и данас много пише, ради и троши ма, — бадава! Зар кадија ако коме мимо Шериата а судија покрај Законика какву давију осуди, треба ли против кадије и судије викали или на Шериат и Законик? Разумије се, да у таквим случајевима крив је кадија и судија против којих и Шериат најстрожије пријети. Што су дин-душмани против нашег вјеро-закона писали, све се то свршетком проштог стољећа опорвргло и открило и то по оном: ваклела се земља рају, да се тајне све дознају. Данас се већ јавно зна да није истинита она стара јевропска бајка, да је тобож Калиф Азрет Омер наредио да се библиотека Александријска запали ако у њу не пише по Курану; но на против он је косу чукао кад је чуо за тај несрећни случај цијелог човјечанства. Гдје се је по Шериату одило, туда је и култура цвјетала. Доста се сјетити Шпаније, како је онда цвјетала и на врхуну славе била, кад су Муслимани Кураном и Шериатом у руке у њој владали, дотим Јевропа је тада живјела у мраку. Један другом треба оно што је најсветије поштовати, као што влада код нас у Црној Гори, јер тако захтјева образованост и човјечанство.

Да пређемо на ствар:

Осим кадије у Црну Гору имамо и Муфтију. По одобрењу Њ. Величанства Калифа, а по жељи Њ. Кр. Висоцанства Књаза, њега поставља Високи Шајкул-Исламат. Муфтија у Црној Гори заузима мјесто као Митрополит Црногорски и Прибирски епископ. Њему спада у дужност осуђивати све давије које му буду од кадија спроведене. Ко му затражи „Фетву“ он му га је дужан дати и то бесплатно, јер он прима плату (за све шериатске послове) од турске и црногорске владе. Кадијама пак за њихов труд треба платити, јер немају од државе плату, а њима припада ресам од диобе мираза од 2 1/3%.

Муфтија се стара за све муслиманске задужбине, т. ј. од цамија, мејтепа, медреза и т. д. Имаме од цамија по потреби у спораумјену са дотичним кадијом може премјестити, поставити и лиштити. Он може и кадијама контролу учинити, бива да ли држе у реду протоколе од мехџема т. ј. од диобе мираза, вакуфнама, вјенчања, ста-

Тешка је била она ноћ на Шипци. Мало је ко могао васпати и одахнути. И они, који би мало тренули, тргли би се на поклич ког војника прозасани... А суд унаокомо смрт, уз то престојали су нови подвизи и нове жртве, још теже, без наде у брзу помоћ...

Зором 10 августа непријатељ је отворио силну пушчану паљбу из нових положаја а у 6 сати топовску са двије батерије. Па је затим покушао шест пута да на јуриш заузме вис Св. Николе и нападао против лијевог крила, али покушаји ови нијесу били тако енергични као први дан, и лако су били одбијени. Наши артиљерија већ није могла одговарати тако често, јер прије 12 августа нијесу могли очекивати нову муницију. Ипак је једна турска батерија била разарувана. И ако Турци овај дан нијесу предузимали ништа одлучно, али су без престанка државали пушчану и топовску ватру на сву нашу позицију и иза ње; њеки су наши војници били рањени скоро врсту оца. Наши губитци били су знатни. Турци су тако добро стријељали, да би истајали каду по нашим шанчевима на толико мјеста тапад изрешетала. На свему пространству нашег положаја није било квадратне аршина безопасног мјеста. Војници су вада стали готови против „длуног јуриша“, и за то нијесу могли одахнути како треба. Највише су се бојали, да наш положај не буде одаевуда окољен, што ми нијесмо могли препријечити.

Сунне је падало, страшна жеља снајех је мучила. У пркос опасности, војници су слазили на воду. Ево бјежи узбрдо војник са судом воде, а за њим дете турско арна. А војници се из положаја синују. Али често ти добровољци плаћају животом опасно под и одваја другова вичу,

ЛИСТАК.

Руско јунаштво и мучеништво на Шипци прије 25 година.¹⁾

У посљедњем рату с Турском највећи подвиг руског војника био је на Шипци, када је шака Руса бранила Шипчански клан против тридесет пљада Сулејман-пашине војске кроз пет мјесеца у најнеповољнијим околностима. За ту обрану њени јунаци добили су име „Шипчанских Орлова“, а за дуги и изванредни труд име „Мученика“.

По плану ратног генерала Гурко одма је прешао Балкански ланац, али је наишао на велику војску Сулејманову, а у то ниче Плевна. Гурко је морао отступити, његово је одјељење било разбијено, и на нас је сваки час могло папанути са запада војска Осман-пашина, а с југа војска Сулејманова.

Тада је одјељење генерала Радецкого чувало цео ланац Балкански, особито је требало задржати у својим рукама Шипчански кланац, у ком је било само два батаљона ордовског пука, пет чета бугарске народне војске, пет стотина Казака и 27 топова, на висини од неколико хиљада нога изнад мора, околно писе св. Николе, чисто у облацима. У почетку августа вријеме је било натмурено, особито ноћу облаци су притискали, и војници су освићали окрвн мокри. Спавали су обучени, покри-

¹⁾ Доносимо на Харкоског „Јуног Краја“ ово приповиједање онеица јунаштва и муке рускога војника на Шипци, гдје се ових дана осмештала величанствена црква у спомен тог давног самопожртвовања руског, које је дало живот Бугарској.

твистике²) и т. д.) Он би могао кад увиди прилику и потребу све дамије и друге наше задужбине кроз државу посјетити и њихова имања и рачуне прегледати и о свему се павијестити. Ако нађе за право да се какво од њих поправи, он ће потребито учинети и ако што нађе да смета и стоји на штету тихих задужбина или њихових Вакуфа, он ће преко дотичног суда све то уклонити и у ред довести. Једном рјечи: сву ону власт коју има Владика православног и Бискуп римокатолички над њиховим богомољама, Вакуфима, свештеницима и на друго, такву исту власт има и Муфтија муслимански.

Кад би се увијела потреба за оградити какву нову камију, Муфтија као старешина религије, има ту власт, да дадне духовну дозволу да се иста ограда, и то пошто се предходно добије дозвола Владичана. Досље су се у Приморској Нахији оградиле три нове дамије, на које у све пет паката као и на оне старе уче мезини и у свијема се јавно клања и на „Худбу“ и у намазе Калифу а у прописане дане сретно владајућем Дому „дуа“ чини.

Бар, 29 Јула 1902.

Хоца Караџовић.

¹) На жалост још није код нас Муслимана у Црној Гори уведена тај врло корисни ред, док најприје су га почели Арапи под именованим „Шецере“ водити; и у Цариграду данас велика се пажња на ту статистику и међу Муслиманима обраћа. Х. К.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Да ли су крива зла времена — или су људи криви) Загребачки „Приредник“ пише: На све стране, у сваком друштву, код сваке гране рада и сваког занимања, чује се одувек по свем свијету повнота, па већ и код нас сувише уобичајена фраза: „Зла су времена, не може се зарадити, не да се живити!“ Тако у том и таквом увијерењу проводе многи млади људи свој живот, убијају се то пар рјечи сам полег, вољу и преслућу, и занемарују своју снагу, мјесто да је искористе и употребе, за своју срећу, свој напредак, свој бољитак, те да тако користећи се радом и штедњом у младости, осигурају себи лепши и виђенији положај за старост. Не обзирајући се на своју слабу вољу, немар и учмалост, сву криву бацају на пријеме — зла времена су крива. Људи, који утврде у главу такву мисао, убили су самп себе. Они пијесу у стању, да промисле и просуде, да нађу ма и један добар примјер у људском друштву, да се угледају на њ и приме се ваљаног рата — но зато и јадни кују, зато и пропадају. Има на све стране свијетских примјера, гдје су људи обични, сиротани, без велике науке, само савјесним, непрестаним и неуморним радом стекли иметак, успјеха, угледа, осигурали себи и својој породици основу за живот, користили свој народу, а од тих таквих људи није никад нико чуо, да се туже на зла времена. Ша и окуда? Времена нити су била боља, нити су сад тежа, нити ће бити гора или боља — времена су иста, али су људи други. Док су људи радили своје послове са љубави, осјећајем и истрајношћу, а нијесу започинjali сад

који су чекали с нестрицљеном хладно воде, нијесу је дочекали...

К вечеру Турци су нас околели са три стране, и само још да саставе ону поткову, па да сасвим прекину сваки саобраћај са нашим положајем на Шипци. Ноћу је дошао официр главне штабе с гласом да сјутра, 11 августа, долази помоћ са самим генералом Радечким. Ма како да је био тај глас довољан ишнуреним и већ добро проријеђеним браниоцима Шипке, ипак их није могао сасвим обрадовати, јер је та помоћ морала да пређе прилично трудни горски пут; а муниције је још мало преоставало. Међутим непријатељ се справљао на одлучни удар прије доласка помоћи. Што ће бити — сви су са ужасом промишљали — ако се помоћ имало закасни!

Одма с вечера ми смо почели поправљати батерије. Радња се настављала сву ноћ под силним непријатељским огњем, који је био принудно, да све артиљеријске коње удаљимо од позиције 8 арета. Тако се већ није могла, у крајном случају, попућати артиљерија.

— Ми смо сажегли за собом мостове, — говорили су Шипчани.

Ноћ је била студена и влажна. Упркос умору, слабости и студени, нико није ни мислио о спавању. Погледи су се и нехотиче упирали на турске позиције, као да траже од њих одговора узнемиравачући мислима... По висинама, заузетим непријатељем, горјеле су ватре, и њихови пламенови протезали су се у дугом реду напред Балкана.

Браниоцима Шипке сјутра је освијало крушно питање: бити или не бити?... Ово је питање могло бити довољно ријешено само ако на вријеме помоћ стигне.

једно, сад друго, тада су ти послови и успјех показивали, а успјех доноси задовољство, напредак и срећу. Зато се, ето, прича о старим добрим временима, о старим добрим људима. А таквих примјера и људи можемо и ми код нас наћи — и ако врло мало — на свакој страни, у сваком послу и раду, а потражимо ли и разлог њивом успјеху, наћи ћемо, да су сви ти људи без паничке били савјесни, уредни, сабрани и устрајно радни, устрајно је први услов, да се мети стигне. Наши старији и млади трговци и занатлије, који данас сваки на свом мјесту као први вриједи, били су као шегрти послушни и одани својим господарима. А данас свега тога нема, или се врло ријетко дешава. Господар се не поштује, посао се врши тек за нужду и којекако. Не допада се данас шегрту онај посао, који га хљебом рани, он би нешто друго, нешто лакше, сасвим лако — нешто, да не мора радити. Сваки му се посао боље допада од његовог, мијења сваки час господара, не мари за рад, започине нове послове — вријеме уз то пролази — и тако мијењајући иде све на горе, а зато су, ето, данашња тешка времена. Ма како се чинило многоме, како је тако тешко па и немогуће, постати сретним и задовољним и имати успјеха у раду, ипак је све то црвено лако и сигурно, али само код људи пуних воље, који хоће и који знаду, шта хоће. А такви су они, који су устрајни и вриједни до крајности, те штедљиви, уредни и савјесни у свом раду; уз то услужни и учтиви са сваким, макар кадгод на кога и зажалити, који су скромни у друштву, те који се никоме, а нарочито старијима од себе, не намећу ни за друштво ни за савјетнике; који постојано, полагано и паметно мотре друштво, живот му и кретање, а zgodном приликом и покажују, да се занимају за ваљане људе и добра друштва. Друштва ће их сама себи прихватити, кад виде, да су честити, поштени и ваљани, те да су вриједни, да их у своје коло приме. Нека сваки утврди: да је друштво, чим је боље — тим неприступачније. Па ирми ли ипак то друштво неког ради његовог ваљаног, сабиљног и обвирног, те паметног и штедљивог рада, онда је много постигао. Само лакоумство и неваљало друштво лако п одмах прима спакога, ласка му и кади му тим више, чим је он лакоумственији, људи, раскошници, а кад пропадне — сваки га се клони.

Осим вредноће, дураћности и штедње, потребно је безувјетно чист, поштен и одважан карактер у сваком раду и на сваком кораци у животу. Без карактера и праве мужевне одважности, не може бити ни успјеха и напретка ни у којем раду, па и ако га има, без тихих својстава нити је трајан нити сталан. Главно је код свакога, да се научи својом памети да мисли и ради, јер тешко свакоме ономе, који својом главом не мисли и не ради, већ све од другог очекује. Наша народна пословица добро вели: „Од сувиска неће свијет пропасти!“ — Од рада није никад нико зло било! Слично је казано и велики инглески државник лорд Станлеј Ђанима глаговеког свеучилишта, кад су тражили да се учене смањи: „Ја сумњам, да обилан и редован рад икад озбиљним и радним људима шкодити може!“

Зато не бајајмо кривицу на зла времена, већ се тргнуимо из немара и дремежа.

Прије много него ли ће сунце гранути непријатељ је отворио силни пушчани огањ с оба крила и с фронта. Не имајући довољно муниције, ми нијесмо могли енергично одговорити. Околу 5 ура Турци су обили лијево крило и показали су намјеру да обићу и иза леђа. Њихова војска у огромним масама размјестила се око руског положаја као два гигантска клијешта, готова да се стисну...

У 6 ура непријатељ је прешао у нападај по свој линији. Против виса св. Николе почеше бијесни јуриши, који су за тим слиједили и против других тачака нашег положаја. Турски обхват развијао се све више и више. У то доба, кад је непријатељ енергично нападао на десно и јуришао на фронт и на лијево крило, иза леђа се опазила густа колона Турака, која се брао покретала напријед. Двије чете Брјанскога пука нахрнуше на њу бајонетима, одједном је разбише. Ипак, непријатељ, ослањен поткрпељенима, понављао је и с те стране нападаје, али је бивао одбијан пушчаном ватром и гранатним карточима.

Околу 7 ура нападај на десно крило био је обустављен, Турци су се у нереду натраг повукли, али убрзо свежим силама опет су одлучније стали јуришати. По свој линији звијезде арна, пуцају гранате, треска и вика „Ура“ и „Алла“ — загушњавали су јуак рањених, па све то слиједило се у страшни хаос... Већ нијесу ни шанчеви брањили од танади, јер су у њих лећели са спљасканим. Из за леђа били су се угњиједили Черкези по шуми, одакле су иза дрвади стрјељали по избору.

Редови браниоца Шипке брао су се проријеђивали. Многи рањеници оставали су без никакве помоћи по шанчевима. Ко

Вршимо сваки свој посао и дужност онако, како треба, па ћемо се мање тужити на зла времена. А кад би сваки од нас још сам себе тачно прегледао, испитао, упознао и поправио мане своје, много боље и друкчије би нам ишло, па би и оно могли постићи, што сад мислимо, да је немогуће.

(Зашто воћка не роди?) Томе су различити разлози, па је различита и помоћ. 1. Воћка не роди док је сувише млада. И дрво мора достићи своју добу да могне родити. Свака сорта има своје доба, исто тако свака земља и положај. Једно дрво роди у трећој години како си га засадио, а друго у десетој или чак у четнајестој. На овој земљи или овом положају рађа раније, па оном касније. — Ту је најбоља помоћ „трпен — спасен!“ 2. Земља сувише јака, препуна душка, па дрво удара превише у корјен и у гране, а не може да ваметне цветних цупова. Оваку земљу чувај од јаког љубрета (шталеког, осоке, заходског, и чилисалпетра), а љубри кречом, пепелом, калима треском и суперфосфатом! 3. Воћка не роди јер јој мањка хране. Оваку љубри оним јаким љубром! 4. Не роди воћка кад се прејако обреже. Таква се воћка бујно грапа, али слабо цвјета. Таку воћку остави двије три године неообривању, или ако режеш, режи само сасвим сувршно, остало само мало подреживај. 5. Неваљала сорта не роди јер је неваљала — прекалами је! 6. Не може бити плода ако се цвјет добро не оплоди. Томе се може помоћи пчелама. Држи у воћњаци пчеле — оне преносе прашак са цвјета на цвјет и оплођују га. 7. Непријатно вријеме, дуга киша и мраз, ако ватеку дрво у цвјету, униште род. 8. Кад дрво једне године сувише добро роди, објачно друге године роди слабо. Кад дође овака плодна година, а ти желаш рода и на годину, пооткидај сувишне заметке плода. Зато не оно што остане бити јаки плод, а и цупови за нагодину развиће се боље. 9. Воћка која млада много рађа, јалова је у старости. Зато не ваља пустити премладу воћку да рађа. Првих пар година воћка не смије ништа рађати, а још слиједећих пет година не смије се на вој остављати пресбиљан род, да јој се не поцрпе млада снага. 10. Неповољна земља или положај. На тако мјесто треба посадити простије врсти воћка, које се п са слабијом земљом задовољавају, али и ове треба добро његовати и љубрити.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 27 септембра.

(Несрећни догађај.) У Подгорици се збио крвави догађај веома несрећан. Г. Шпиро Поповић, управитељ зетске нахије вечером се шетао са једним својим сродником, испред свога стана. Ту му се приближи официр народне војске Андро Мијатовић подгоричанин, који опочне са г. Шпиром говорити о једном послу сасвим прихватне природе, али Андро није дуго остао на предмету разговора, већ истргне револвер опали на г. Шпиро неколико метака, од којих задану му двије тешке ране, па почне бјежати. Г. Шпиро онако рањен нагне за њим испали неколико метака из револвера од којих Андро падне на мјесто мртва. Прави узрок ове крвавом догађају још се тачно не зна, али се зна

је могао, довукао се до санитарног одјелова, па је често и успут добивао непријатељска арна Момчи, који за два дана нијесу почињали, били су страшно пнемогли. Развезек је био тај дан пзнапредан. Сунце је палило и сатирало загушене у диму војнике. Пот их је обливао, кошуље су им се слијећиле уз тијело. Све је то сметало работати... Уз то су и гладни били а неоодољива жеђа мучила их је: 11 августа већ није било ни бешкота, ни одкуд капи воде.

Ишнурени моралним и физичким напорима, људи су тако гинули на десетке по свим тачкама позиције и вршећи остале дужности војне службе. Међутим непријатељ је све нападао и западао новим свјежим силама. У истијани, то су били ужасни тренуци. Дошло је 10 ура, а обећане помоћ још нема; сад је дошао глас, да ће доћи на 2 уре поподне.

У подне бој на Шипци достигао је свој апотеј Одбијени турски јуриши, замјенивали су се новима, помањима. Види се да су Турци рјешили, да сада узму Шипку. Наши борци једва су се већ држали, падали су и умирали под ударима непријатеља. Сваки час положај браниоца поставао је све тежи и тежи. Још два три јуриша и муниције нема. А помоћи још нема те нема.

Али ево још тежих тренутака: артиљеријске муниције већ нема, осим каргеча. И пушчана паљба све је рјеђа. А по свим позицијама наређује се викат „ура“ као да прелазимо у нападај. На то Турци одговарају још чешићом ватром.

(Саршиће се.)

—

да је Мијатовић пзнагнао па куће своју матер и сестру, у корист којих се г. Поповић заузимао да их опет поврати у свој дом. Међутим се потрага води, п г. војвода Церовић, пресједник великог суда пошао је у Подгорицу, да лично присуствује исљеђењу. Г. Поповић зван опасности. Г. др Перазић на вријеме је на њему операцију срећно извршио и спасао му живот.

(Из војеног стана.) У уторник дошао је батаљон стојеће војске из Никшића, гдје је љетовао. У јутро је кренуо с Данилограда старим путем и на Цетиње је дошао пјевајући. На њему се није могло примјетити никаква умора, тако да је могао и даље марширати. Двота је било видјети момчадију чилу п веселу, у српједу на рођендан Ђ. Кр. В. Господара у 11 ура једна чета питомца (под-официра) са мувиком прошла је испред Двора у двореку башту, гдје је чинила радње с оружјем у присуству цијеле Књажевске Фамилије. Кад је дошла Ђ. И. В. Велика Књагиња Милица Николајевна музика је свирала „Божје Царја храни“ а чета одала „пред прса“. А јучер је батаљон прошао парадним маршом са мувиком испред Двора Престољонаследника, из кој су са балкона гледали Ђ. И. В. Велика Књагиња Милица са Ђ. Кр. В. Господаром и Књазом Насљедником. Странци не могу да се надаве колико успјеху у двојмесечном школовању овога батаљона, толико зорном момачком изгледу његовом.

(Личне вијести.) Г. Пиге, начелник министаревна иностраних дјела, повратио се са свега допуста.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ЦАРИГРАД, 22 септембра. — Султан је молио Великог Књава да изаручи Цару увјеравање искреног пријатељства. Вечерас је велики објед у Илдиву у част Великог Књава, који сјутра одлази.

СОФИЈА, 22 септембра. — Граф Игњатијев дочекао је на станици преставником књажевским, министрима и свим властима живо акламиран по улицама од мноштва народа.

ЦАРИГРАД, 23 септембра. — Послије обједа Велики Књав се састао са Султаном, ком је захвалио на иванредном дочеку. Султан је даровао Великог Књава два дивна коња. Данас послје врло срдечно опростајне удјенце код Султана, Велики Књав је отпутовао пут Јалте.

ЈАЛТА, 24 септембра. — Цар с фамилијом стигао је овдје и отпутовао у Ливадију.

ЦАРИГРАД, 24 септембра. — Султан је примио телеграм од Цара, којим му захваљује на осјећајима израженим поводом посјете Великог Књава Николе Николајевича. Бивши министар иностраних дјела Турканпаша предводиће мисију, која ће поћи у Ливадију.

ЦАРИГРАД, 24 сеп. — Новинарске вијести о положају у трима вилајетима већином су прећеране.

ПАРИЗ, 25 сеп. — На једном банкету Кюмб је рекао односно спољашње ситуације да је Француска мирољубива не из слабости него из цивилизаторских доктрина. Република никад није имала моћну аleanсу и драгоцен пријатељства са општим поштовањем као сада.

БЕРЛИН, 26 сеп. — „Нордај-ће“ саопштава да је Цар био расположен да прими бурске генерале с условом да ишту удјенцу преко инглеског посланика, али они нијесу имали воље да траже удјенцу, очекујући позив Царев. Тако је ставр закључена негативно.

БУДАПЕШТ, 26 септем. — У сабору тек се отворила сједница, Барабас из странке независности, у великој буци, нацао је жестоко прегороре о компромису с Аустријом, и питао за што влада није учествовала у Кошутовој прослави. Сел, жестоко прекидао од оповиције, одбио је енергично нападаје на Краља и Голуховског, изјавивши да Краљ није успљивисао на преговоре о компромису, а Голуховски гледа послове свог ресора. Влада није учествовала у Кошутовој свечаности, јер је Кошут до задњег часа уздржао своје начело якомпабилитета Хабзбуршке

династије са Угарском, који вријеђа основ конституције.

СОФИЈА, 27 сеп. — Игњатијев је отпутовао у Русију.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(О бављењу персијског Шаха у Лондону) пише г. Чедо Мијатовић биографским „Малим Новинама“:

Мусафер Едн (или тачније: Мувафар-Ед Едн) стигао је на обалу од креде „перфидног Албиона“ прошле недеље а овамо у чађави Лондон одмах сјутра дан. Оба та дана падала је тако без прекида плаховита киша, да је Шах могао мислити, да је ово донста једна земља, у којој кад није киша, овда је магла, а кад није магла, овда је киша. Причају, да је једног персијског амбасадора на енглеском двору нека велика госпођа запитала: „Је ли истина, да ви Персијанци обожавате сунце, те му се као Богу клањате?“ „И ви бисте, Мајледи, то исто чинили, само кад бисте могли видјети сунца!“ Шах је изабрао баш најгоре доба године за своју походу у Лондону. Никога од великога друштва овдје сад нема. Сва се аристократије разишла по брдима од Скотијанске ради лева, или по бањама континента ради лијечења. Лондон је сада у друштвеном погледу празан. Никома од велике власти и не пада на ум, да ва два три дана прокине свој лов па да дође да се поклати „Цару Царева.“ Није овдје ни краљ, ни престолонаследник, ни краљевска фамилија. Одрешен је млад принц Артур од Копота, сивовац краљев, да Шаха по Лондону и околини проводи. Нијесу овдје ни министри, па чак и министар спољних послова хтио је још прије неки дан да одлази некуда ван Лондона а да Шаха остави нека се проводи како зна. Краљ је примио Шаха на својој јахти у Портсмуту и дао му доручак, али то је све. Уиште чак и мене, који сам се навикао на особењаштва енглеска, оволика равнодушност према Шаху изненађује. Енглеска има у Персији тако великих и важних интереса, да би природно било, да чини све што може, да Шаха за себе задобије. Што она навалично пропушта, да то чини, томе има само једно објашњење: Мусафер Едн је не само руски човјек, него по свој прилици он има тајне погодбе с Русијом, за које Енглеска зна да се не могу одувати никаквим напорима дипломатије њене. Неће да буду баш груби према Шаху, али могу да му покажу, да су према њему сасвим равнодушни. То говори о значајним круговима. А „човјек на улици“ маса народа, инстинктивно осјећа, да је вриједно имати Шаха персијског за свога пријатеља, па га сваком приликом срдечно поздравља. Синоћ га је седамдесет хиљада људи, искушених у Кристалној Палати — гдје је у част његову паљен један ватромет какав Шах још до сада видио није — дочекало и испратило с бурним усклицима. Наравно код Енглескиња је Мусафер Едн врло популаран прво што је личан човјек, друго што је црномањаст, треће што има дугачке, лијепе бркове, и четврто, што на својој астраханској камилци носи бриљјанте, а на сполетима и на појасу крупне као гушчије јаје смаргде. Експерти кажу, да би се за оно драго камење, које он парадном приликом на себи носи, на продаји лицитацијом добило између 18 и 20 милиона динара у валу! Ја сам у султановој ризници у Цариграду видио један персијски престо, који су Турци у Багдаду улајенили, сав обасут драгим камењем, од непроцјениве вредности. У Шаховој ризници у Техерану има један престо, који се зове „Паун Престо“, јер је у облику Пауновог кола, и ископан драгим камењем по угледу на пауново перје. Цијене га да вриједи између 75 и 100 милиона динара! Тај престо неће више Турци запљенити, али ће га ваујело наши унуци гледати у ризници „Цари свију Словена!“

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У К. Ц. Државној Штампарији штампано је вв штампане:

Закон, Наредбе, Упутства и др. са Наставнијем Планом за основне школе у Књажевини Црној Гори од 1884 до 1902 године. Друго поправљено и допуњено издање. Издање К. Ц. Главног Надзорништва Основних Школа. — Цијена 2 круне.

Може се поручити и купити код Прве К. Ц. Повлашћене Књижаре П. М. Калуђеровића на Цетињу (Cettigné Monténégro).

Број 106.

Цетиње, 6 Септембра 1902.

УПРАВА
ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Уредник: Др. Л. Томановић.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У Првој К. Ц. Повлашћеној Књижари П. М. Калуђеровића на Цетињу, налазе се у промету за основне школе

сљедећа дјела:

1) Српски Буквар	Циј. ф.	— 20 н.
2) Читанка за I разред	" "	— 20 "
3) Рачуница за I разред	" "	— 15 "
4) Познавање и његовање човјечијег тијела за I и II разред	" "	— 10 "
5) Читанка за II разред	" "	— 30 "
6) Рачуница за II разред	" "	— 20 "
7) Приповијетке Старога Завјета за II и III раз	" "	— 15 "
8) Рачуница за III раз	" "	— 30 "
9) Земљопис Књажевине Црне Горе за III раз.	" "	— 20 "
10) Православни Катихизис I дио за III разред	" "	— 12 "
11) Познавање и његовање човјеч. тијела за III р	" "	— 15 "
12) Читанка за III разред	" "	— 50 "
13) Српска Граматика, за III и IV разред	" "	— 35 "
14) Историја Српскога народа за III и IV разред	" "	— 35 "
15) Геометрија за III и IV р.	" "	— 30 "
16) Читанка за IV разред	" "	— 80 "
17) Православни катихизис II и III дио за IV раз.	" "	— 20 "
18) Познавање и његовање човјеч. тијела за IV р.	" "	— 20 "
19) Приповијетке из Новога Завјета за IV разред	" "	— 12 "
20) Рачуница за IV раз.	" "	— 40 "
21) Протокол Прихода за основне школе	" "	3 50 "
22) Протокол Расхода за основне школе	" "	3 50 "
23) Протокол за уписивање ђака и годишњег успјеха ученика	" "	5 — "
24) Протокол Дневног Рада	" "	5 — "
25) Протокол Дневног посјеђавања и мјесечног успјеха ученика	" "	5 — "
26) Мјесечни извјештаји за основне школе	" "	— 2 "
27) Свједочанства за ђаке основне школе	" "	— 3 "

1) Апостол и Јеванђеље	Циј. ф.	1 20 н.
2) Буквар Словенски	" "	— 12 "
3) Ботаника	" "	— 24 "
4) Зоологија	" "	— 36 "
5) Земљодјелска читанка	" "	— 36 "
6) Катавасија	" "	— 19 "
7) Кућарство	" "	— 54 "
8) Латинца	" "	— 12 "
9) Минералогија	" "	— 30 "
10) Општи Земљопис	" "	— 43 "
11) Прва настава у вјери	" "	— 12 "
12) Писмени састави	" "	— 17 "
13) Физика	" "	— 75 "
14) Часловац	" "	— 12 "

Школска учила и мапе.

1) Мапа Балканских Земаља	фаор.	12 — "
2) Мапа Јевропе	" "	8 — "
3) Мапа Црне Горе	" "	1 50 "
4) Шрајберове природописне слике (за вид)	" "	35 50 "
5) Природописне сл. вазид 50 таб.	" "	14 50 "
6) Срп. Глобус од 8" у пречнику	" "	8 — "
7) Исти с полумеријаном	" "	11 — "
8) Исти с меридијаном	" "	18 — "
9) Збирка Геометријских тијела кутија	" "	5 — "
10) Словарица или писмарица	" "	3 60 "
11) Штица за зид удешена	" "	2 50 "
12) Рачунаљка за цијеле бројеве	" "	12 — "
13) Рачунаљка за разломке	" "	12 — "
14) 30 слика из старог завјета увећато	" "	5 50 "

Сва издања К. Ц. Државне Штампарије као и све друге књиге поручују се преко Прве К. Ц. повлашћене књижаре П. М. Калуђеровића са јединим додатком поштарине.

Цетиње, 30 августа 1902.

Прва К. Ц. Повлашћена Књижара
П. М. КАЛУЂЕРОВИЋА.

ОБЈАВА.

Услед малог броја пријављених лицитатора, заказана за 20 Септембра 1902, лицитација није се могла одржати, те се иста одложила за 15 Октобра 1902, ког ће дана Министарство Финансија давати на јавној лицитацији набавку од три милиона килограма руметина.

Контрат ће се дати ономе који се за најнижу цијену, — (а иста буде повољна Министарству Финансија); — обвезе набављати руметина чистог, здравог, сухог, од најбоље врсте, — (по мостри која се налази у Канцеларији Министарства Финансија), — и предавати га франко на децимал у државне магацине: Плавница, Ријека, Бар.

Контрат ће се учинити за горе речену количину килограма, да се предаду, — (почињући од 1 Новембра 1902 до 20 Маја 1903); на сљедеће рокове:

600.000 килогр. до први Децембра 1902 на Плавницу и Ријеку.

600.000 килогр. од први Децембра до први Јануара 1903, од којијех 480.000 килогр. на Плавницу и Ријеку — а 120.000 килогр. у Бар.

600.000 килогр. од први Јануара 1903 до 15 Фебруара 1903 на Плавницу и Ријеку.

600.000 килогр. од 15 Фебруара до 1 Априла 1903 на Плавницу и Ријеку.

600.000 килогр. од 1 Априла до 20 Маја 1903 на Плавницу и Ријеку.

Министарство Финансија измириват ће потузимачу новце два мјесеца послје сваке поједине предаје.

Министарство тражиће од потузимача двадесет хиљада круна кауције у сигурном непокретном имању, (или у картелама.)

Они који би жељели лицитирати морају се на горе означени дан пријавити у Канцеларији Министарства Финансија; ће ће се држати лицитација, (истога дана) од 10 сати у јутро до подна; — донијет са собом карту од кауције погирћену од надлежних судских власти, да је непокретност, која је у карту именована, слободна од сваког пређашњег дуга, — и предати је у Министарство најдаље 14 Октобра 1902 до четири сата послје подна, иначе неће имати право лицитирати.

Број 1037.

Цетиње, 20 Септембра 1902.

МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА.

ОБЈАВА.

Даје се на знање, да са Објавом од 20 Септембра 1902, број 1037, којом је Књ. Министарство Финансија ставило на лицитацију набавку од три милиона килограма руметина; ни у чем се не спречава трговина руметина или којег било другог жита; но га свако може добављати, и давати, било за готово или па вересију, како се ко с ким погоди; и овцијем се обзнањује да је у житу потпуно слободна трговина, као у осгало.

Број 1038.

Цетиње, 20 Септембра 1902.

Министарство Финансија.

ОБЈАВА.

Видак М. Мијушковић, из Повије, отпутовао је има 7 година у иностранство. Ограду четири године јавља се је својој фамилији из Бугарске, а по тада о себи није давао никаквог гласа. На молбу његове жене, умољава се сваки онај, који би што о њему знао, да достави

Књ. Мин. Иностр. Дјела.

ГРОМОБРАНЕ

најновјег система са допустом и дипломом нашег управитеља грађевина — парађујем и постављам комад 120 круна.

Никитић.

Душан С. Ивановић.

Р. 20 Бр. 72 3-7

ОБЈАВА.

Продајем из слободне руке своје властито имање, које се налази на

Цетињу у Иван-беговој улици под именом Хотел „Мостар“, који садржи осам камара. Исти хотел „Мостар“ снабђевен је са јевропским мобилем, а у хотелу кафана са модерним биљаром и свим удобностима. За хотелом ваходи се друга кућа, у којој је подрум, кухиња и магацин и хотелу припадајућих 900 квадратних метара вграде.

Такођер продајем у Улцињу, село Реч, 26 рла земље. На 13 рала сије се пшеница у огаде, а на 13 рала руметин.

Ко би ова имања купити жељео, нека се обрати потписатоме. У исто вријеме готов сам дати на причек, кад се положи четврти дио погођене вриједности на више година.

Цетиње.

Перо Гашић.

Р. 115 Бр. 76 1-2